

Szabadság, szerelem...

avagy a menlevél

Zenés történelmi játék egy részben

Írta és zenéjét szerezte: Fogarasy Attila

Szereplők:

Laborfalvi Róza, ünnepelt színésznő, Jókai felesége

Jókai Mór

Petőfi Sándor

Irma, Laborfalvi öltöztetőnője

Jókay Józsefné, Jókai anyja

Márciusi ifjak:

Nyáry Albert

Irányi Dániel

Sükei Károly

Bulyovszky Gyula

Irinyi József

Vajda János

Vasvári Pál

Szepe, pincér a Pilvaxban

Toborzótiszt

I. Regruta

II. Regruta

III. Regruta

IV. Regruta

I. Bujdosó honvéd

II. Bujdosó honvéd

III. Bujdosó honvéd

IV. Bujdosó honvéd

Bottyán bácsi

Haynau

Konrád, Haynau szárnysegédje

Margit néni, Jókai bújtatója

Egy diák

Kóristák

Táncosok

Továbbá: diákok, polgárok, tüntetők, regruták, bujdosók

A díszlet jelzészerrű: asztalok székekkel. A háttérben festmény: szárnyaló fehér galamb, a csőrében kokárda. Szükség szerint az asztalokat és székeket hátra viszik, a színpad végébe, vagy kiviszik a színpadról.

1. jelenet

Nyitőzene („Úgy fáj, hogy rab vagyok...”) alatt a függöny szétmegy. A zene elhalkul, majd megszűnik.

Helyszín: Pilvax kávéház, közepütt nagy asztal 5 párnázatlan széssel. Az asztalon tálca poharakkal. Baloldalt fogas. Irányi Dániel, Irinyi József és Sükei Károly az asztalnál ülnek, halkán beszélgetnek, közben valamiféle írásokat tanulmányoznak...

Szepe: *(Leteszi a kávéskannát a középső asztalra.)* Tessenek parancsolni, uraim, a kávé!

Irinyi: Köszönjük!

Szepe *Kimegy hátul balra.*

Nyáry és Vajda *Hangosan beszélgetve érkeznek, hátulról, jobbról. Odakanyarodnak a fogashoz, és beszélgetés közben leveszik felöltőjüket, lerázzák, majd felakasztják a fogasra.*

Nyáry: Én mondom, ma még nagy dolgok történnek! Ha még Bécsset, a császárvárost is elérte a forradalom, Pest ugyan miért maradna ki a jóból...

Vajda: Úgy igaz! Épp elég volt a rabságból és a nyomorúságból...

Nyáry és Vajda: Szervusztok! *(Odalépnek a középső asztalhoz, kezet fognak a többiekkel, leülnek.)*

Sükei: Elállt az eső?

Nyáry: Nem, még mindig csepereg...

Sükei: *(Feláll)* Ha március cseperész,
A Pilvax vígan heherész...

Mindenki: *(rosszallóan)* Karcsi!

Sükei: *(Mebántódva leül.)* Jól van, na, nem tehetek róla, hogy nincs humorérzéketek...

Nyáry: De hol vannak a többiek? Tegnap úgy egyeztünk meg, hogy ma mindnyájan itt találkozunk, és dűlőre visszük a dolgot. A nemzet dolgát...

Irányi: Petőfi kora reggel itt volt, de Jókaival, Vasvárival és Bulyovszkyval elmentek a lakására, hogy csiszoljanak még kicsit a 12 ponton.

Irinyi: Állítólag Petőfi írt egy gyújtó hangú forradalmi verset is, gyúlékonyabb, mint a bátyámnak, Irinyi Jánosnak a biztonsági gyufája...

Irányi: A forradalom mindent lángra lobbant gyufa nélkül is...

Szepe: *(Bejön, hoz egy üveg szódavizet. Leteszi az asztalra.)* Tessék, uraim, a Sodawasser. *(Kimegy.)*

Petőfi, Jókai, Vasvári, Bulyovszky Berohannak.

Jókai: *(Lobogtatja a 12 pontot.)* Megszületett a végső változat! Mit kíván a magyar nemzet?

Sükei: *(felugrik)* Kossuth Lajos tegyen rendet!

Mindenki: *(rosszallóan)* Karcsi!

Sükei: *(Meggbantódva leül.)* Jól van, na! Lássuk hát azt a 12 pontot!

Nyáry: *(Kikapja Jókai kezéből az írást.)* Ez igen! Ez már döfi! Szavamra!

A legutóbb érkezettek kivételével mindenki leül, izgatottan olvassák az írást. A többiek mögöttük állnak.

Petőfi: *(Meglátja a szódásüveget az asztalon, megütközve kiált fel.)* Mi az urak, ti szódavizet isztok? Bor illik a magyarhoz, nem víz! Elég vizes kint az idő, nem kell még bévül is nedvesíteni!

Sükei: Mindegy bor vagy Sodawasser,
Lógni fog majd minden smasszer. *(Behúzza a fejét, várja a letolást.)*

Mindenki: *(Nevetnek, megveregetik a vállát.)* Ez szép volt, Karcsika!

Jókai: És hogy tetszik, uraim, a 12 pont?

Irinyi: Így most már tökéletes!

Irányi: Nagyszerű és lelkesítő!

Nyáry: Tökéletes a nyelvezete! Olvasd csak fel, Móric!

Jókai: *(Felveszi az asztalról s felolvassa a 12 pontot. A többiek minden pont elhangzása után rivalgásba törnek ki.)* Úgy van! Helyes! Jól mondja! Igen!

Jókai: Mit kíván a magyar nemzet? Legyen béke, szabadság és egyetértés!

1. Kívánjuk a sajtó szabadságát, cenzúra eltörlését!
2. Felelős minisztériumot Buda-Pesten.
3. Évenkénti országgyűlést Pesten.
4. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben.
5. Nemzeti őrsereg.
6. Közös teherviselés.
7. Úrbéri viszonyok megszüntetése.
8. Esküdtszék, képviselőlet egyenlőség alapján.
9. Nemzeti Bank.
10. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék el tőlünk!
11. A politikai státuszfogyók szabadon bocsáttassanak!
12. Unió.

Egyenlőség, szabadság, testvériség!

Mindenki *Általános éljenezésbe törnek ki.*

Irányi: Na és hogy szól az a vers, Sándor, amit az Ellenzéki Kör gyűlésére írtál?

Petőfi: Hát az csak így:

Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk, vagy szabadok?
Ez a kérdés, válasszatok! -
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Rabok voltunk mostanáig,
Kárhozottak ősapáink,
Kik szabadon éltek-haltak,
Szolgaföldben nem nyughatnak.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Fényesebb a láncnál a kard,
Jobban ékesíti a kart,
És mi mégis láncot hordunk!
Ide veled, régi kardunk!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

A magyar név megint szép lesz,
Méltó régi nagy híréhez;
Mit rákentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Hol sírjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

A refrént a 3. versszaktól kezdve a többiek is szavalják, egyre erősebben, az 5. versszaktól kezdve mindenki feláll.

Bulyovszky: Nagyszerű vers! Különösen a refrén igen mozgósító erejű. Gyerekek, ezzel ma megcsinálhatjuk a forradalmat!

Vasvári: Én is azt mondom, uraim, ne várjunk egy percet sem. Induljunk el az egyetemekre, és állítsuk mellénk a diákokat, lelkesítsük fel a polgárokat, és a heti vásárra érkezett földműveseket, rázzuk fel az egész várost!

Jókai: Töröljük el egyszer s mindenkorra a szolgaságot!

Nyáry: Éljen a reszpublika! Éljen a köztársaság!

Irinyi: Éljen a független Magyarország!

Irányi: Le a Habsburgokkal és minden pereputtyukkal!

Bulyovszky: *(Sükeihez)* És te, Karcsi, erre mit mondasz?

Sükei: Hát én csak azt:
Kihaltak már a latinok, hunok és a trákok,
Mostan pedig következnek a pizok osztrákok!

Petőfi: Úgy legyen! Éljen a forradalom. Utánam!

Mindenki Lemennek a színpadról – Petőfivel, Jókaival és Vasvárral az élen. A szereplők haladnak a bejárat felé. A díszletezők közben mindent kivisznek a színpadról.

Egy diák: (a karzatról) Hová mentek, amice?

Petőfi: (Egy pillanatra a tüntetők megállnak.) Megyünk forradalmat csinálni! Velünk jöttök?

Egy diák: A forradalom jó dolog. Ott a helyünk!

Diákok Lejönnek a karzatról, és csatlakoznak a tüntetőkhez, amint azok visszafelé jönnek a bejáratról. Megszólal a zene, de egyelőre csak a dob.

Tüntetők: (Amint a bejárat ajtóhoz érnek, az kinyílik, és betódulnak a zászlósok, mögöttük újabb tömeggel. Az összes tüntető, élükön a zászlósokkal felvonul a színpadra kétoldalt, közben jelszavakat skandálnak.) Éljen a haza! Éljen a forradalom! Le a zsarnoksággal! Éljen a szabad Magyarország! Hajrá, magyarok! Éljen a nemzet! (A karzatról a 12. pontot szórják. Amint a tüntetők felérnek a színpadra, a zászlósok hátraállnak, a márciusi ifjak állnak az első sorban, a színpad felénél. A színpad első fele üres. Ide jönnek be két oldalról a gitárhang megszólalásakor a táncosok. Amikor a táncosok beállnak a helyükre, bejön Laborfalvi Róza középre.)

1. dal

(A refrént mindenki énekli.)

Talpra, magyar

Talpra, magyar, itt az idő,
Dobban a szív, tágul a tüdő.
Rabok legyünk vagy szabadok,
Ez a kérdés, válasszatok!

Lobban a láng, égig szökell,
Mind meghalunk hazánkért, ha kell.
Ősapáink földjét nem adjuk oda,
Kiáltsuk az égig: „Nem oda Buda!”

//:Esküszünk, esküszünk,
A magyarok Istenére esküszünk!
Esküszünk, esküszünk,
Hogy rabok tovább nem leszünk!://

Bölcsőd e táj, és ez temet majd el,
Nem menekülhetsz, itt élned-halnod kell.
Apáid vére folyt, hogy szabad legyél:
Átok reá, ki most gyáván henyél.

A kétféjű sas a porba hulljon le,
Nem kell szolgaság, pokolba vele!
Szabadok leszünk, mint a madár,
Jó hírünk ismét a magasba száll.

//: Esküszünk, esküszünk,
A magyarok Istenére esküszünk!
Esküszünk, esküszünk,
Hogy rabok tovább nem leszünk! ://

Szóló: „Kossuth Lajos azt üzenté...”

//: Esküszünk, esküszünk,
A magyarok Istenére esküszünk!
Esküszünk, esküszünk,
Hogy rabok tovább nem leszünk! ://

Taps. (Jobb esetben!) A szereplők elindulnak hátra, kifelé. A függönyt elkezdik behúzni.

Nyáry: *(Előrejön, a márciusi ifjakkal és a nézőknek mondja.)* Barátaim, ne felejtsetek el, hogy este találkozunk a Nemzeti Színházban, nemzeti drámánk, a Bánk bán előadásán! A főbb szerepekben Laborfalvi Rózát és Egressy Gábort láthatjátok.

Márciusi ifjak: Ott leszünk!

Sükei: Abban játszik Petúr bán,
Akin soha sincs turbán!

Márciusi ifjak: Karcsi! *(Behúzzák a közben bezáruló függöny mögé.)*

A színpadot berendezik a következő jelenethez.

2. jelenet

Függöny szét. A színpadon közepén kisasztal, rajta tükör, piperezerek. Az asztal mellett baloldalt párnázott szék.

Laborfalvi: *(Az asztalnál ül, féloldalasan, a tükörben nézegeti magát, törölgeti magáról a sminket. Az arca boldogságtól sugárzik.)* Ó, Irma, micsoda nap volt ez a mai! Milyen varázslatos nap!

Irma: *(Laborfalvi mögött áll, fésüli annak haját.)* Meghiszem azt, asszonyom! Csodálatosan játszott Gertrudis királynét. Szinte ragyogott a szépségtől.

Laborfalvi: Hadd el, te lány! Örültem, hogy félbeszakadt az előadás. Micsoda idea, a magyar szabadság napján egy gyűlölt német hercegnőt játszani...

Irma: Végül is nem baj, hogy félbeszakadt, legalább ezúttal nem halt meg a darabban... Mennyire utálok azt a Fánk bánt, hogy minden este leszúrja asszonyomat. Nem szúrhatna egyszer le valaki mást?

Laborfalvi: *(nevetve)* De, Irma! Hiszen ez csak játék, színház! Nem haltam meg, itt vagyok, te butus! És különben sem Fánk bán, hanem Bánk bán!...

Irma: Na ja, de annak semmi értelme nincs... Asszonyom, mondhatok valamit?... A Szózatot ma igazán gyönyörűen énekelte, borsózott a hátam a színpalak mögött...

Laborfalvi: Szerencse, hogy Jókai meg én, meg még néhányan a társulatból le tudtuk kötni a közönséget. Amikor a zaj és bekiabálások miatt félbeszakadt az előadás, azt hittem, botrányba fullad a mai este. A forradalom győzelmétől és a szabadság ízetől annyira megmámorosodtak az emberek, hogy nem bírtak az indulataikkal...

Irma: Hát nálunk, faluhelyen a pálinkától vannak így a férfielemek...

Laborfalvi: Nem érted te még ezt, Irma! A szabadság az ember legnagyobb kincse! Rabságban meghalnék, mint a kalitkába zárt énekesmadár. *(Hirtelen feláll, az égnek tárja karjait.)* Én szabad madárnak születtem, mindig az égre szállnék, a szabadság felé... *(Perdül egyet.)* Ahogy a mi Sándorunk mondja: „Szabadság, szerelem! / E kettő kell nekem...” *(Visszaül.)*

Irma: *(Folytatja a fésülést.)* Hát, ha már szerelemről szólunk... ami igaz, az igaz, én a kulisszák mögül is nagyon jól láttam, hogy elpirult az a híres Jókai, amikor asszonyom a kokárdáját a kabátjára tűzte. Lehet, hogy buta vagyok, de vak az nem. Fülíg beleszerelmesedett asszonyomba az a ficsúr...

Laborfalvi: Ne mondd rá, hogy ficsúr! Több regényt és színdarabot írt már, és ő volt ma a forradalom egyik vezére. Bátor magyar ember az, és...

Irma: *(Abbahagyja a fésülést, várja a folytatást.)* És?

Laborfalvi: *(Kissé tétovázva)* ... és nagyon csinos ember... Igen! Kimondottan csinoska...

Irma: *(szemtelenül)* Na, tessék! Jól sejtettem... Nadrágot látni, és megbolondulni... Bele fog pistulni ebbe az úrfiba is, mint a többibe...

Laborfalvi: És az miért baj, Irma? Az asszonyok sorsa a férfi. És a férfinak az asszony. Ilyen a világ rendje. És jól is van így.

Irma: Az sem zavarja asszonyomat, hogy ez a Móricka nyolc évvel fiatalabb asszonyomnál?

Laborfalvi: Mit számít az? A szerelmesek a csókokat számolgatják, nem az éveket... Tudhatnád, hogy a szerelem mindent legyőz. Amor omnia vincit. Ezt már a latinok is tudták, Shakespeare is tudta. Én is tudom. Csak te ne tudnád, Irma?

Irma: *(Vállat von.)* Tudja a kecskeméti nagyharang...

Laborfalvi: De hát te is lehetsz még szerelmes, Irma. Neked tán senki nincs, aki tesszen?

Irma: *(Ismét abbahagyja a fésülést. Sóhajt.)* Hát... volna éppen...

Laborfalvi: *(Felélénkülve kérdezi)* Aztán kicsoda?

Irma: Hát az a bajuszos, csupasz képű aranyos költő... az „Anyám tyúkjás”, a „Talpra magyaros”, a „Szabadság, szerelmes” ... A maguk Sándora...

Laborfalvi: Csak nem Petőfiről beszélsz?

Irma: Hát, éppen arról. A Petrovicsról, én már csak így ismerem Félegyházáról. A szülei ott laktak nem messze tőlünk... Rangban össze is illenénk, hiszen ő is paraszt, meg aztán én is... Csak az a baj, hogy már foglalt. Elvett valami borsószemkisasszonyt, valami nemes hölgyet, aki kastélyhoz szokott meg a cicomához... Ilyen az én formám...

Laborfalvi: Ne búsulj, Irma, majd találsz magadhoz illő legényt...

Irma: Akkor elszegődöm disznyópásztornak, mert ide, a színházba csak urak járnak, akik magasan hordják az orrukat... Rá se néznek azok a magamfajta cselédre... És ha rám néznek, hát annál rosszabb, rögtön látom a szemükben, hogy mit akarnának tőlem... Férfiak!? Gatyás majmok...

Jókai *(Kopog a színpalak mögött.)*

Laborfalvi: Kopogtak! Nézd meg, Irma, ki az!

Irma: *(Abbahagyja a fésülést.)* Igen, asszonyom! *(Kimegy, kisvártatva visszajön.)* Jókai az, asszonyom. Olyan az orcája, mint Örzse néném kertjében a piros rózsza... De mint a megérett piros rózsza... Alig tudta elmondani, hogy látni szeretné asszonyomat. Ez bizony fülig szerelmes, akárki meglássa...

Laborfalvi: *(izgatottan és türelmetlenül)* Jól van, ne fecsegy annyit, hanem ereszd be gyorsan...

Irma: *(Pukedlit csinál.)* Igen, asszonyom, rohanok... *(Sietve indul kifelé.)*

Laborfalvi: *(Megállítja.)* Várj csak!

Irma: *(Megáll.)* Igen, asszonyom?

Laborfalvi: Ne hagyjál minket sokáig magunkra! Egyelőre nem akarom elkényeztetni őt. Még a végén elbízta magát. Tán azt gondolhatja, szerelmes vagyok belé...

Irma: *(szemtelenül)* Akkor pedig jól gondolja...

Laborfalvi: *(Mérgesen ráripakodik.)* Irma!

Irma: *(Gyorsan pukedlit csinál.)* Szaladok, asszonyom! *(Kiszalad.)*

Jókai: *(Belép, zavart, a kezében virág, a kabátján kokárda)* Bocsásson meg, művésznő, kérem, hogy önre török egy ilyen fárasztó előadás után, de szeretném kifejezni csodálatomat és elismerésem az ön művészetére iránt. Kérem, fogadja el hódolatom zálogául ezt a csokrévét, melynek minden virága egy-egy csillag, mely elhalványult az ön tehetsége mellett, s szégyenében lehullott a földre! *(Átadja a virágot.)*

Laborfalvi: *(Föláll, átveszi a virágot, megszagolja. Kacéran)* Jókai bókjai... A hódolat kevés lesz nálam, kedves uram... *(Leteszi a virágot az asztalra.)*

Jókai: Mondja, mit kér többet, és én megadom az életem árán is...

Laborfalvi: *(Kacéran Jókai szemébe néz.)* Hogy mit? Szerelmet, első látásra, akár a sírig... *(Sétálgat fel s alá.)*

Jókai: Még azon túl is, drága asszonyom! E kokárdával, amit a kabátomra tűzött, az életemet tűzte az önéhez. *(Letérdel.)* Róza, szeretem magát. Végzetesen és végtelenül. Legyen a feleségem!

Laborfalvi: *(győzedelmesen és kissé meghatódva)* Álljon fel, Móric! *(Kezet nyújt neki, és felemeli, két kézzel.)*

Laborfalvi, Jókai Szemben állnak egymással, és fogják egymás kezét.

Laborfalvi: Fölösleges udvarolnia, maga a nemzet élő lelkiismerete, és én a lélek dolgait mindennél fontosabbnak tartom. Maga nagy ember. Méltó a szerelmemre és hűségemre. Elárulhatom, hogy én is kedvelem magát. De talán mégse kapkodjunk el azt az esküvőt. Isten majd tudunkra adja, mikor fogadja el frigyünket. Nevezük egyelőre szerényen eljegyzésnek.

Jókai: Legyen úgy minden, ahogy ön akarja, drága asszonyom!

Laborfalvi: Ön, uram, azt mondta az imént, hogy meg tudna halni értem, nos, én csak annyit mondok önnek: én élni tudnék magáért. Ha kell, még az életét is megmenteném. Döntse el, melyik jelent többet!

Jókai: Óh, Róza, drága asszonyom! Ön nem is tudja, milyen nagy örömet szerzett nekem... Óh, bárcsak ez a perc ezer évig tartana, hogy ezer évig foghassam a kezét, s érezhessem finom erezetén át drága szívének dobbanásait...

Laborfalvi: Móric, Móric! De nagy gyerek maga, egy kedves, szeretni való nagy gyerek!

Irma: *(Kopog.)*

Laborfalvi: *(felocsúdva)* Tessék! *(Elengedi Jókai kezét, arrébb megy.)*

Irma: *(Belép.)* Bocsásson meg, asszonyom! A kórista lányok vannak itt. Asszonyom megígérte nekik, hogy megbeszéli velük a pénteki előadás énekszámait.

Laborfalvi: Mi is lesz pénteken? Ja, igen, Erkeltől a Hunyadi László. Jöjjenek csak be! A munka mindenek előtt... *(Jókaihoz)* A szerelem csak nem fut el előle...

Jókai: Most, hogy bírom asszonyom szívét, biztosan nem...

Irma *(Pukedlizve kimegy.)*

Kóristalányok *(Bejönnek és megállnak az asztal előtt, Laborfalvi és Jókai mögött. Egyszerre pukedlit csinálnak.)*

Laborfalvi: Lányok, jó, hogy jöttök, hadd áruljak el nektek egy titkot: Jókai úrral eljegyeztük egymást.

Kóristalányok: Ez nagyszerű! Gratulálunk! Sok boldogságot! Úgy örülünk neki! Ezer évig éljenek! *stb.*

Laborfalvi: Köszönjük! Nagyon helyesek vagytok, lányok! Jegyezzétek meg: a sorssal és a szerelemmel nem érdemes dacolni. Akár édes, akár keserű, tehetetlenek vagyunk velük szemben. Az embernek ki kell tárnia a szívét, és hagynia kell, hogy menjen minden a maga útján. Így lesz jó. Ez az élet rendje. A sors könyvét nem mi írjuk, hanem ő ír minket... Mindig ő ír minket...

2. dal

A sors könyve

A sors könyvében van rólunk
Egy üres fejezet,
Nem tudhatjuk, mi lesz sorsunk,
De add a szívedet.
A kettőnk útja összeér:
Élet vagy halál,
Az észérveknél többet ér
Egy kósza napsugár.

Szabad élet és szerelem,
Ez a kettő kell nekem,
Mit ér az én életem,
Ha nem vagy mindig énvelem.

Kórus: Szabad élet és szerelem,
Ez a kettő kell nekem,
Mit ér az én életem,
Ha nem vagy mindig énvelem.

A föld felszáll az égbe,
Ha ajkad ajkamhoz ér,
Már érzem, elvesztem végleg,
Mert meghalok a szerelmedért...

Meglátni és megszeretni
Egy pillanat csupán,
Egy életem át együtt lenni
Ezer akadály.
A nemzetiszín trikolor
A sors tanúja lesz,
Mennyország ez vagy pokol.
Mindegy, ha szeretsz.

Szabad élet és szerelem,
Ez a kettő kell nekem,
Mit ér az én életem,
Ha nem vagy mindig énvelem.

Kórus: Szabad élet és szerelem,
Ez a kettő kell nekem,
Mit ér az én életem,
Ha nem vagy mindig énvelem.

A föld felszáll az égbe,
Ha ajkad ajkamhoz ér,
Már érzem, elvesztem végleg,
Meghalok a szerelmedért...

(Zongoraszóló)

Kórus: Szabad élet és szerelem,
Ez a kettő kell nekem,
Mit ér az én életem,
Ha nem vagy mindig énvelem.

Szólóének a kórus alatt (négyszer):

Szerelem, szerelem,
Átkozott gyötrelem.
Mért nem virágoztál
Minden fagyökeren?

Függöny

3. jelenet

Függöny szét. Üres, díszlet nélküli színpad. Hölgyek, urak sétálgatnak fel s alá.

Jókai és Laborfalvi *(balról be)*

Jókai: *(áradozva a boldogságtól)* Óh, Róza, elmondhatatlanul boldog vagyok, hogy végre beleegyezett a házasságba. Nincs nálam boldogabb ember a föld kerekén. Végre bírhatom szívét! Van-e ennél nagyobb kincs a föld kerekén? Csak azt sajnálom, hogy még egy jó hónapot kell várni a nászig. Ha rajtam múlna, ebben a szempillantásban rohannék önnel a paphoz...

Laborfalvi: Tudja jól, Móric, hogy addig még rengeteg dolgunk van. Édesanyja szívét is szeretném megnyíltatni... Nagyon ellene van ennek a házasságnak...

Jókai: Elhíheti, Róza, mennyire fáj ez nekem. Nem hittem volna, hogy a saját anyám a boldogságom ellen lesz. Ő mindig nagyon kemény asszony volt. S most a keménysége engem sújt. De talán idővel mégis megnyílt...

Laborfalvi: Legyen ebben egészen biztos, Móric, engem is kemény fából faragtak. De talán idővel mindketten hajlunk valamelyest...

Dobszó hallik kintről. A sétálók megállnak, fülelnek jobboldalt hátrafelé.

Jókai: Hallgassa csak, Róza! Toborzók jönnek. A Kossuth seregébe toboroznak...

Jókai, Laborfalvi *Balra húzódnak.*

A színpadon lévő két oldalra húzódnak. Jobboldalt hátulról bejönnek a toborzók, élükön a doboló dobossal. A toborzókon nemzetiszínű karszalag vagy vállszalag. Középpütt megállnak, a dobszó abbamarad.

Toborzótiszt: *(Összetekercselt kiáltványt húz elő, letekeri, olvassa.)* Közhírré tétetik. Amint az köztudott, az első népképviseleti országgyűlés Kossuth Lajos javaslatára 1848. július 11-én megszavazta 200 000 újonc felszerelését. Az újoncokból önálló honvédszászlóaljakat alakítunk. Kérünk minden igaz magyart, minden hazáját szerető nemesembert, polgárt és szántóvetőt, minden bátor szívű honpolgárt, hogy lépjen be közénk, a magyar honvédseregbe, hogy kardjával és igaz, lángoló hitével megvédje szeretett magyar hazánkat, drága szülőföldünket az ellenség pusztító hadától. Aki magyar, velünk tart! Éljenek a honvédek!

Tömeg: Éljen!

Toborzótiszt: Éljen Kossuth Lajos!

Tömeg: Éljen!

Toborzótiszt: Éljen a haza!

I. Regruta: Aztán mennyi léssen a zsold?

Toborzótiszt: 12 hónap egy évre.

I. Regruta: Az éppen elég lesz, ha a hazát szolgálhatom.

Toborzótiszt: *(Nyújtja a kezét.)* Csapj bele, pajtás, jó katona leszel!

I. Regruta *Belecsap a toborzótiszt kezébe. A toborzók nemzetiszínű karszalagot húznak a karjára. Beáll közéjük.*

II. Regruta: Hát a szállás megfelelő lészen-e?

Toborzótiszt: A legjobb: Isten szabad, csillagos ege alatt.

II. Regruta: Jobbat nem is kívánhatnék, ha a szülőföldemet védem. *(Belecsap a toborzótiszt kezébe. A toborzók nemzetiszínű karszalagot húznak a karjára. Beáll közéjük.)*

III. Regruta: Aztán mondja, óbester úr, nem baj-e, hogy csak a kaszáláshoz értek?

Toborzótiszt: Hogy volna baj, édes öcsém?! Itt is éppen arra van szükség, csak hogy nálunk az ellenséget kell kaszálni ám, nem a búzát!

III. Regruta: Akkor hát ott a helyem nekem is. *(Belecsap a toborzótiszt kezébe. A toborzók nemzetiszínű karszalagot húznak a karjára. Beáll közéjük.)*

IV. Regruta: Én is beállnék, no, ha nem lennék olyan alacsony, földközeli...

Toborzótiszt: Nem baj az se, komám! Jó leszel tüzérnek!

IV. Regruta: Azt a rézágyúját! Akkor vegyenek fel engem is a lajstromba! *(Belecsap a toborzótiszt kezébe. A toborzók nemzetiszínű karszalagot húznak a karjára. Beáll közéjük.)*

Toborzótiszt: *(Körbenéz.)* Hát a többi nyulat játszik-e, vagy inkább férfi módra beáll közibénk?

Regruták: Beállunk! Mind beállunk! *(A többiek is belecsapnak a toborzótiszt kezébe. A toborzók nemzetiszínű karszalagot húznak a karjukra. Beállnak közéjük.)*

Toborzótiszt: Na, erre igyunk! Bort ide!

Egy toborzó *Csobolyót hoz, először a toborzótiszt iszik, majd körbeadják, s mindnyájan isznak belőle „Isten! Isten!” felkiáltással.*

Jókai: *(Míg a toborzók, s regruták isznak, Rózához fordul tele lelkesedéssel.)* Róza, én is beállok katonának. Én sem vagyok alábbvaló, mint ezek. Pisztollyal, karddal én is tudok bánni... Ha a haza hív, nem maradhatok tétlen...

Laborfalvi: *(nyugtalanul)* Ne bomolj, Móric, te a tolladdal s szellemeddel sokkal jobban szolgálod a hazát, mint a durva vassal. Tudom, hogy bátor vagy, de rád most a kormány mellett van szükség. Kossuth is számít rád...

Jókai: *(lehiggadva)* Igaz, de ha mást nem, még megírom e nagyszerű jelenetet valamelyik regényemben, hogy gyűjtsa fel minden igaz magyar ember szívét, micsoda kiváló, hazaszerető emberek éltek e korban... Lélekcsereelő idők járnak most, Róza, de az igaz magyar ember nem adja oda a lelkét az ördögnek, még ha a poklok kapui is borulnának rá... Ahogy Kossuth mondaná...

Toborzótiszt: Katonák, most, hogy megittuk az áldomást, tegyetek esküt arra, hogy utolsó csepp véretekig a hazát és Kossuth Lajost szolgáljátok!

Regruták: Esküszünk! Éljen a haza! Éljen Kossuth Lajos!

3. ének

Kossuth Lajos csillaga az égen
Fényes sugarait szórja le rám,
Minden ága azt ragyogja nékem:
Ébredj, Magyarország, ébredj, hazám!

Felnyergelem szürke paripámat,
Harcba szólít most a trombitaszó,
Vassal, vérrel megvédem hazámat,
Nem fog engemet se kard, se ágyúgolyó.

Kossuth Lajos megüzente régen,
Álljon táborába minden magyar,
Meggérem hát édes babám szépen,
Adjon ajakamra csókot hamar,

Elbúcsúzom apámtól, s anyámtól,
Indul verekedni most a sereg,
Mégvédem én ellenség bajától
Édes jó hazámat és magyar népemet.

Ezer éve áll már ez az ország
Hont foglalo ősök szerzette föld,
Három tenger hullámai mosták,
Minden talpalata vérrel jelölt.

Szabadságát drágán megfizették,
Millió halállal vitéz magyarok,
Minket szólít most a kötelesség:
Ellenségnek mondjunk halálos jó napot!

Toborzótiszt: Honvédek, vigyázz! Utánam lépés indulj!

A katonák levonulnak a színpadról, s kimasíroznak dobszóra a teremből. A színpadon a hölgyek a színpad elejére jönnek a függöny szintjéig, és zsebkendőjükkel integetnek a honvédeknek.

Jókai és Laborfalvi *Baloldalt állnak, ők is integetnek.*

Jókai: A magyarok Istene legyen veletek! Harcoljatok férfi módjára, becsülettel...

Laborfalvi: És térjeteK vissza épségben asszonyaitokhoz!...

Függöny.

4. jelenet

Függöny szét. Helyszín: Pilvax kávéház, a nagy asztal 2 székkal. Az asztalnál az egykori márciusi ifjak állnak, ülnek. Komor ábrázattal egy térképet szemlélnek.

Irányi: Uraim! Mint tudják, Buda visszafoglalása után a kormány június 5-én visszahelyezte a székhelyét Pestre. Ezek a jó hírek. A rossz hír azonban az, hogy a császár Haynau bárót nevezte ki az ellenünk harcoló osztrák seregek főparancsnokává. Haynau báró köztudottan egy vérengző vadállat, egy valóságos hóhér. De még ennél is sokkal rosszabb, mondhatni félelmetes hír, hogy június 15-én Paszkievics tábornagy 200 000 fős seregével átkelt a Duklai-hágón, és hátba támadta Magyarországot. *(Mutatja a térképen.)* Nyugaton és északon az osztrák, keleten a muszka, harapófogóba kerültünk, uraim!

Bulyovszky: Az Isten irgalmazzon nekünk!

Nyáry: Mekkora lehet az ellenséges túlerő?

Irányi: Éppen elég. Lehetnek vagy 370 ezren, s a kémek jelentése szerint van vagy 1200 ágyújuk.

Nyáry: És mi?

Irányi: A honvédsereg alig tesz ki 150 ezer főt, s lövegünk is csak 450.

Irinyi: Akkor tényleg elvesztünk...

Laborfalvi: Veszett ám a Náncsi néni kutyája! Ha így beszélnek a férfiak, mit tegyünk mi, gyenge nők? Sosem szabad feladni küzdelmet, míg egy szál katonánk is van...

Jókai: Igaza van Rózának! A szabadságért az utolsó leheletig küzdenünk kell! Különben mire való voltak az eddigi áldozatok, amit hoztunk?

Petőfi: Inkább kapjak egy orosz dzsidát a szívembe, mintsem rabláncot a lábamra!

Vajda: Jól beszéltek! Nem kétség, hogy meg kell próbálnunk a lehetetlent is a hazáért. Nemcsak erőből, de lélekből kell küzdenünk!

Sükei: *Jön az osztrák, jön a muszka?
Sírjuk lesz a magyar puszta!*

Irinyi: Jól mondd, testvér!

Petőfi: Akkor hát, uraim, kard ki kard! A szavak helyett most már a tettek beszéljenek!

Mindnyájan: Úgy legyen!

Bulyovszky: De hol van Vasvári? Miért nincs itt?

Vajda: Ő már valahol a Kárpátokban hadakozik. Szabadcsapatot szervezett az Avram Janku vezette román hordák ellen...

Nyáry: Ha ő ott ontja a vérét, akkor nekünk sincs maradásunk egy hús pesti kávéházban. Harcra fel, uraim! Védjük meg a hazát!

Mindnyájan: Védjük meg a hazát!

Laborfalvi: A tett mégiscsak a legférfiasabb beszéd! Uraim! A haza megfizet önöknek bátor helytállásukért!
(Énekelni kezd, a refrént vele együtt éneklük.)

4. ének

Kárpátok bércein száguldó vad fergeteg,
Vassal és vérrel dúló sereg,
Ránk tört a muszka, ránc támadt a német,
Rabló haduk alatt a föld is remeg.

**//: Fegyvert a kézbe, ne gondolj, most a halálra,
Előre, csak bátran, hajrá, magyarok! ://**

Vállat a vállhoz, az ellenség, mint a tenger,
Ránk járnak véres, szörnyű napok,
Sehonnai ember, ki most halni nem mer,
Nem leszünk többé megtört rabok.

**//: Fegyvert a kézbe, ne gondolj, most a halálra,
Előre, csak bátran, hajrá, magyarok! ://**

Nem törhet meg minket félelem, alázat,
Párducot nem szülhet gyáva nyúl,
Védjük meg hát bátran ezeréves hazánkat,
Ki ellenünk tör, annak bealkonyul.

Sírunkra majdan fiaink, ha leborulnak,
Imába foglalják: miénk e Föld,
Érte hullott vérük, némán őrzik lent a holtak,
Belőlük épül fel a jövőnk.

**//: Fegyvert a kézbe, ne gondolj, most a halálra,
Előre, csak bátran, hajrá, magyarok! ://**

Mindnyájan A „Hajrá, magyarokra” magasba lendítik karjukat és megmerevednek.

Nyáry: Urak! Dologra!

Mindnyájan *kimennek.*

Függöny.

5. jelenet

*Kialszanak a fények. Fügöny. Csak a színpad közepét világítja meg egy reflektor.
Helyszín: tisztás egy erdő közepén a Bükkben. Bujdosó honvédek ülnek a tűz körül.*

Jókai és Laborfalvi *Balról be, észreveszik a tűz körül ülő alakokat, visszahőkölnek.*

Bujdosó honvédek *Észreveszik az érkezőket, többen közülük felugranak, botot ragadnak, fenyegetően veszik körül őket.*

I. Bujdosó honvéd: Állj! Kik vagytok? Válaszoljatok, ha kedves az életetek!

Jókai: Ne bántsatok! Magyar hazafiak vagyunk, s az osztrákok elől szökünk...

I. Bujdosó honvéd: Tán nevetek is van?!

Jókai: Engem Jókai Mórnak hívnak, s ő a feleségem, Laborfalvi Róza, színésznő.

II. Bujdosó honvéd: Hát miért nem mindjárt ezzel kezdték! Nagy tisztelője vagyok mindkettőjüknek. Isten hozta magukat! Foglaljanak helyet a tábortüzünknel.

Laborfalvi: És maguk kicsodák, jóemberek?

III. Bujdosó honvéd: Bujdosó honvédek vagyunk mind. A világosi fegyverletétel óta futunk, iszkolunk, mert nem akarunk a börtönben megpenészedni, vagy a császár seregében szolgálni.

IV. Bujdosó honvéd: A tisztjeink közül többet főbe is lőtték vagy felakasztottak. Kutya világ jött most a magyarokra. Aki nem akar bitófán lógni, szöknie kell. Bujdosók lettünk a saját hazánkban.

Jókai: És mi a tervetek? Hová tartotok?

I. Bujdosó honvéd: Lengyelországba megyünk, újrászerveződünk, s tavasszal visszatérünk. Kiseprűzzük innen a darulábú, szarkaorrú osztrákokat, az egyszer biztos. Csak egy kicsit pihennünk kell addig, mert kifáradtunk a nagy hadakozásban...

II. Bujdosó honvéd: Jó beszélsz, bajtárs! Tavasszal újrakezdjük... S akkor aztán megtudja a kétfejű osztrák sas és az orosz medve, mi a magyarok istene!

III. Bujdosó honvéd: És nagyságos uramék merre tartanak?

Jókai: Tardonára igyekszünk, egy kis bükki faluba. A feleségem ismer ott egy megbízható családot, ahol elrejtőzhetek. Csak megtart az Isten valahogyan...

Laborfalvi: Persze, hogy megtartja, édes uram! Fog még engem boldogítani otthon, Pesten a buta kis dolgaival... Talán nem is olyan soká. Majd kitalálok valamit, hogy hazajöhessen. Arról kezeskedem!

Jókai: Tudom, Róza. Kemény asszony maga, soha sem adja fel. Bárcsak én lennék olyan kemény fából faragva, mint maga...

II. Bujdosó honvéd: Akár puhafa, akár keményfa, megmarja a fejsze foka. Bízunk benne, hogy erre mégsem kerülhet sor.

IV. Bujdosó honvéd: Ha meg nem sértenénk, nagyságos uram, megosztanánk szerény bujdosóvacsoránkat! Fogyasszanak belőle! Szívesen adjuk.

Laborfalvi: Köszönjük szépen! Az Isten megáldja mindnyájukat!

III. Bujdosó honvéd: Az meg, csak az osztrákokat küldené valahogyan a pokolba!

Mindenki eszik. Körbeadják a csobolyót. Isznak.

Jókai: Hát aztán ismernek-e kendtek valami szép bujdosónótát? Megtanulnám, ha már magam is bujdosó lettem.

I. Bujdosó honvéd: Ösmerünk hát, hogyne ösmernénk! De a legtöbbet s szebbet Bottyán bácsi tudja, öreg obsitos katona ő, már a napóleoni háborúk idején is szolgált. Egy csomó katonadalt és bujdosóéneket ismer az őseitől, akik bujdosó kurucok voltak... Bottyán bá, énekeljen már a nagyságos úrnak valami szépet!

Bottyán bácsi: Na jó, nem bánom. Csak aztán a szívetek meg ne szakadjon belé.

5. dal

Megjártam a hadak útját,
Elszaggattam harminc zablát,
//: Patkó vásott huszonhárom,
Túl vagyok már száz halálon,
haj-haj, hajhaj!//

A szívemen annyi bánat,
El kell hagynom a hazámat,
//: Bujdosik az árva lélek,
Szabad életet remélek,
haj-haj, hajhaj!://

Hazám, hazám, Magyarország,
De nehéz hű lenni hozzád.
//: Szívet akkor sem cserélek,
Ha többé nem látlak Téged,
haj, haj, hajhaj!//

Magyar népem egyre vásik,
A sors véle rosszul bánik,
//: Arra kérem Istenemet és a Szűzanyát,
Áldja jóval a népemet és e kis hazát.//

I. Bujdosó honvéd: Ez igazán szép volt, Bottyán bá! Hanem amondó vagyok, most azután tegyük el magunkat holnapra, mert álmosan, kialvatlanul az Isten sem tud velünk mit kezdeni. Jó éjszakát!

Mindnyájan: Jó éjszakát! *(Lefeküdnék.)*

Függöny.

6. jelenet

Függöny szét.

Helyszín: Haynau báró irodája. Középen asztal székkal. A szék a nézők felé fordítva áll.

Haynau (*Hátradől a széken, a fején vizes zsebkendőből borogatás. Fogja a fejét. Nyög, káromkodik. Komoly fejfájás gyötri.*) Aaahhh... Himmel Herrgott, Sakrament! Ez az átkozott fejfájás... Majd szétroppan az agyvelőm! Erről is azok az átkozott magyarok tehetnek... Amennyi fejfájást ezek nekem eddig okoztak! Na, de most végük van! Végre sikerült Paszkievics herceg segítségével térdre kényszeríteni őket. Menekül, ki merre lát. Ha tehetnék, elbújnának előlem egy ürgelyukban is akár... De ne legyen Julius Jacob von Haynau a nevem, ha nem kapom el a birodalom árulóit, és nem büntetem meg őket példásan! So eine Schweinerei!

Konrád: (*Bejön, összeveri a bokáját, tiszteleg.*) Táborszernagy úr, kérek engedélyt jelenteni!

Haynau: (*Kényszeredetten fordul a hadsegéd felé, ingerülten kérdezi*) Mi kell már megint?

Konrád: (*alázatosan*) Táborszernagy úrnak alázatosan jelentem, megjöttek a jelentések a menekülő forradalmárokról, az úgynevezett márciusi ifjak vezéreiről.

Haynau: Akkor mire vár? Jelentsen!

Konrád: A kémeink jelentették, hogy Petőfi Sándor eltűnt a segesvári ütközetben, valószínűleg megölték őt az oroszok... A holtteste nem került elő.

Haynau: Remélem, a lelke pedig már a pokolban van! És a többiek?

Konrád: Vasvári Pált megölték a románok, Jókai Mór pedig még szökésben van, egyelőre nem akadtunk a nyomára...

Haynau: Jókai, Jókai? Ki az a Jókai? Tudnom kellene?

Konrád: Ő öntötte végső formájába 1848. március 15-én a lázadó magyarok követeléseit, a 12 pontot.

Haynau: Akkor mindenképpen kutassák fel, az akasztófán akarom látni a gazfickót!

Konrád: Igenis, táborszernagy úr!

Haynau: És Klapka? Feladta már Komárom várát?

Konrád (*Tétovázik, nem mer válaszolni.*)

Haynau: Mondja már, katona!

Konrád: A vár védői még mindig ellenállnak, nem bírunk velük!

Haynau: *(Méregbe gurul, az asztalra csapja a borogatást. Felugrik, izgatottan járkal.)* Himmel Herrgott. Donnerwetter! Alávaló bitangok! Átkozottak! Elegendem van a magyarokból... Függetlenséget akarnak. Szabadságot! Az életüket áldozzák a hazáért! Milyen hazáért? Miért nem jó nekik a birodalom? Hát nem fontosabb a pénz, a vagyon, a jólét, mint a függetlenség? Ahol a pénz, ott a haza! De nem, ők saját, külön bejáratú kis országot akarnak... Saját szemétdombot, ahol kapirgálhatnak! A fene se érti őket... *(Kifáradva leül, hátrahanyatlik a széken.)* Tudja mit, Konrád?!

Konrád: Parancsára, táborszernagy úr!

Haynau: *(Felül, dühösen ráförmed.)* Álljon haptákba, ha hozzám beszél!

Konrád: *(Ijedten vigyázzállásba vágja magát.)* Igenis!

Haynau: Na! *(Visszahanyatlik a székre.)* Írjanak ezeknek a makacs magyaroknak menlevelet, és azután mindenki menjen Isten hírvél Komáromból. Három nap múlva üres legyen nekem az a vár! Megértette?

Konrád: *(Nem érti.)* Bocsásson meg, táborszernagy úr! Lehet, hogy nem jól értettem. Engedjük el a vár védőit, és ne kapjanak semmiféle büntetést?

Haynau: *(kimerülten)* Jól értette, Konrád! Kapjon mindenki menlevelet, és menjen a pokolba, engem nem érdekel többé az a Klapka és a bagázsa... Kell nekem az a vár! Hallotta, Konrád? Kell nekem az a vár! Ha ez az ára, hát legyen! Megértette?

Konrád: Igenis, táborszernagy úr!

Haynau: Akkor leléphet! Ja, és Konrád! Hozzon nekem friss borogatást a homlokomra, szétszaggat ez a pokoli fájdalom!

Konrád: Parancsára, táborszernagy úr! *(Tiszteleg, kimegy.)*

Haynau: *(fáradtan hátradől)* Jaj! Végre egy kis csönd. Mint a temetőben... A magyarok külön bejáratú temetőjében... *(Elindul a dob, mire hirtelen felül.)* Mi ez? *(Idegesen járkalni kezd föl s alá, sóhajtozik, széttárja a karját stb.)*

6. ének

Haynau dala

Rap: A magyarok, a magyarok,
Mit akarnak a magyarok?
Izgága mind, vad lázadó,
Ázsiából származó.

Ének:

A magyarok, a magyarok,
Mit akarnak a magyarok?
Izgága mind, vad lázadó,
Ázsiából származó.

A császárunkkal szembeszáll
A sok mihaszna gyászhuszár,
Bontják a rendet és lázítanak,
Mindenütt lángot szítanak.

Magyarország, cudar világ,
Nem akarok még több galibát!
Tartsa a száját polgár, paraszt,
Vagy vasból teszek rá tapaszt.

A magyarok, jaj, a magyarok!
Mit gondolnak a magyarok?
A szabadság itt a legnagyobb kincs,
De mit ér a kard, ha pengéje nincs!

A birodalom, a birodalom,
Visszavág most a birodalom.
Magyarország, ha ellenáll,
Szörnyű rendet vág a halál!

//: Magyarország, cudar világ,
Nem akarok még több galibát!
Tartsa a száját polgár, paraszt,
Vagy vasból teszek rá tapaszt.://

Rap: A magyarok, a magyarok,
Mit akarnak a magyarok?

Függöny

7. jelenet

Jókaiék lakása Pesten. A színpadon elöl kisasztal két párnázott székkal. Laborfalvi a jobb oldali széken ül, levelet ír.

Irma: *(Balról be.)* Asszonyom! Az anyósa van itt. Egyenesen Komáromból jött, most száll le a kocsiról.

Laborfalvi: Akkor szaladj elébe gyorsan, Irma, és vezesd be! Nehogy megvárakoztassuk őt! Tudod, milyen szigorú asszony. *(Leteszi a tollat, feláll.)*

Irma: Igen, egy vasalódeszka is kedvesebb nála!

Laborfalvi: *(Ijedten rászól.)* Irma! Még meghallja!

Irma: De hiszen süket, mint az Áron bácsi rézágyúja... Na, szaladok, beengedem, és behozom a csomagjait. *(Pukedlit csinál, kimegy.)*

Jókayné: *(Kisvártatva balról be. Kimért hangon köszön.)* Szervusz, Róza!

Laborfalvi: *(Tartózkodóan)* Csókolom, kedves mama! Isten hozta nálunk! Foglaljon helyet!

Leülnek.

Jókayné: *(Egy pillantást vet az asztalra.)* Látom, levelet írsz. A fiamnak?

Laborfalvi: Igen. Amióta eljöttem Tardonáról, nem tudok felőle. Bár kockázatos, de annyira aggódom érte, hogy kerülő úton eljuttatom ezt a levelet hozzá. Van egy megbízható emberem, aki elviszi...

Jókayné: Róza! Biztonságos az a hely? Tudod, mennyire aggódom én is a fiamért!

Laborfalvi: Egy kis hegyi falu az a Bükk rengetegében. A ház közvetlenül az erdő mellett áll. Móric szobája az útra néz, és a hátsó kijárata egyenesen az erdőnek vezet. Ha gyanús alakokat vagy katonákat lát az ablakból, pillanatok alatt az erdő védelmébe menekülhet. Akkor azután bottal üthetik a nyomát...

Jókayné: Én akkor is nagyon nyugtalan vagyok. Egyre több a besúgó, a mások baján felkapaszkodó gazember. Hátha már fel is adták, törbe csalták, s üldözik éppen. Lehet, hogy étlen-szomjan kóborol abban a nagy rengetegben. Farkas vagy medve is szétszaggathatja... Szegény fiam! Szegény Móric fiam! *(Sóhajt. Zsebkendőjével törölgeti a szemét.)*

Laborfalvi: Ne fessük az ördögöt a falra, mama! Így is reszketek a félelmes bizonytalanságtól, hogy mi lesz vele, hogy él-e, hal-e? Kérjük inkább Isten segedelmét, hogy elhárítsa felőle a veszedelmet!

Jókayné: Igazad van, Róza! De Isten segedelme nem elég, nekünk is kell tenni valamit azért, hogy véget vessünk ennek a nyomorúságnak! Róza, te ügyes, okos asszony vagy, s most már látom, hűséges és jó társa a fiamnak, találj ki valamit, hogy megmenthessük. A pénz nem számít, az én fiam minden aranynál, gyémántnál többet ér. Róza, édes lelkem, találjunk ki valamit! *(Megragadja Róza kezét és szorongatja. Esdeklően néz rá.)*

Laborfalvi: *(Nyersen.)* Hát már nem gyűlöl a kedves mama?

Jókayné: *(Elengedi Róza kezét.)* Én sohasem gyűlöltelek, csak nem voltam biztos abban, hogy méltó társa leszel a fiamnak. De most már látom, hogy különb asszonyt nem is kaphatott volna!

Laborfalvi: *(Megenyhülve.)* Sose aggódjon, kedves mama! Van egy halovány reménysugár, amit ha el nem veszítek szem elől, talán megmenthetem vele Móricot, sőt, minden vád és következmény alól felmentethetem...

Jókayné: *(Felcsillan a szeme.)* Reménysugár? És mi lenne az? Mondjad, édes lányom!

Laborfalvi: Menlevél Komáromból. Ha olyat tudnánk szerezni, minden megoldódna. Hiszen Móric komáromi születésű, ott mindenki ismeri, könnyű volna becsapni a hatóságokat, biztosan többen is igazolnák, ha megkérnénk rá őket, hogy ő is ott volt az ostromlott várban, Klapka hősei között.

Jókayné: *(Felugrik.)* Igazad van Róza! Micsoda okos asszony vagy te! Menlevél! Ez az! Ez lehet a megoldás. Ha csalni kell, hát csalni kell. Isten talán megbocsátja nekünk! Ha kell, én még a csillagokat is lehazudnám a fiamért... Bocsáss meg, Róza, most mennem kell. Szaladok vissza Komáromban, hátha tudok én is tenni valamit ez ügyben... Szervusz, édes lányom! *(Megölelik egymást.)*

Laborfalvi: Viszontlátásra, kedves mama! Köszönöm a jóságát!

Jókayné: *(Visszafordul távoztában.)* A jóságos az te vagy, Róza! Én csak teszem azt, ami az anyák kötelessége. *(Kimegy.)*

Laborfalvi: Ó, Móric, Móric... Vajon sikerül-e a tervünk, vajon látjuk-e egymást még valaha? Istenem, segíts meg minket! *(Összekulcsolja a kezét és ráhajtja a fejét.)*

7. dal

Hálót fon a csend és a félelem,
Régi életem sehol sem lelem.
A szívem csak érte dobog,
A könnyem egyre csorog.

Hová tűnhetett, merre jár vajon?
Él-e vagy halott, ne hagyj el, irgalom!
A szívem csak érte dobog,
A könnyem egyre csorog.

//: Óvd őt, mindenség Istene,
Rejtsd el, Kárpátok erdeje,
Fúdd el, jó szél a léptét,
Éjjel, takard be őt!://

Hunyorog a hold, a csillag didereg,
Árva bujdosó, hol lesz nyugvóhelyed,
Hol lesz házad, hazád?
Otthon hol vár terád?

Gyötrelmes a nap, minden perce fáj,
Minden fa mögül rád les a halál.
De érzem az Úr kegyét.
Bírom szeretetét.

//: Óvd őt, mindenség Istene,
Rejtsd el, Kárpátok erdeje,
Fúdd el, jó szél a léptét,
Éjjel, takard be őt!://
Óvjad őt!

Függöny.

8. jelenet

Helyszín: Tardona, Jókai búvóhelye. A színpadon elöl kisasztal két párnás székkal.

Jókai: *(A jobb oldali széken ül. Levelet ír. Sóhajtozik. Megáll az írásban. Az asztalra könyököl, és a tenyerébe hajtja a fejét.)* Ó, Róza, kedves Róza! Vajon látlak-e még valaha?

Margit néni: *(Balról bejön. Izgatottan mondja.)* Nagyságos úr, nagyságos úr!

Jókai: *(Felriad, ijedt.)* Mi az, Margitka? Jönnek a katonák? *(Felugrik.)*

Margit néni: Dehogyan, nagyságos úr! Se nem katonák, se nem zsandárok! Csak egy árva lélek, aki szereti magát...

Laborfalvi: *(Balról be. Kezében összecsavarva a menlevél. Játékosan Jókaira fogja.)* Fel a kezekkel, ki bujdosik, s reménykedik!

Jókai: *(Felocsúdik.)* Róza! Drága kis feleségem! *(Összeölelkeznek, azután meg csak fogják egymás kezét, és boldogan nézik egymást.)*

Margit néni: *(Sóhajt.)* Fiatalság, bolondság! Bárcsak az én uram is tudna még ilyen tekintetet vetni rám! *(Legyint egyet, s kimegy.)*

Laborfalvi: Ajándékot hoztam neked, Móric! És nem mást, mint a szabadságot. Mert azt te igazán megérdemled. *(Átadja a menlevelet Jókainak.)*

Jókai: Miről beszélsz, Róza?! Hiszen te vagy nekem a legnagyobb ajándék a világon, és egyben a legnagyobb szabadság is!

Laborfalvi: *(Mosolyog.)* Emlékszel? „Jókai bókjai!” Azért csak olvasd, Móric! Hátha mégis kedvedre lesz.

Jókai: *(Kitekeri a levelet, olvassa. Csodálkozik.)* Menlevél Komáromból? Hogyan sikerült megszerezned?

Laborfalvi: Csellel, furfanggal, alakoskodással és színészkedéssel. Ehhez mind jól értek. Pénzt meg édesanyád adott. A részleteket majd útközben elmesélem, a kocsikint vár a kapu előtt...

Jókai: A drága mama is segített? Ó, de jó szíve is van az én anyámnak. Kemény asszony, de a szíve olyan lágy, mint a te csókid, Róza. És mondd, kibékültetek?

Laborfalvi: Talán nem világbéke az, de mindenesetre megnyihült irántam, s ez jó kezdet.

Jókai: Ó, Róza, úgy örülök, hogy minden jóra fordult...

Laborfalvi: Nem minden, Móric! Ne felejtsük el, hogy a hazánk még rabságban szenved. S ameddig a hazánk nem szabad és független, addig mi sem lehetünk igazán szabadok, még ha nincs is a kezünk és lábunk bilincsben.

Jókai: Igazad van, Róza! És éppen ezért nem csüggedhetünk, nem adhatjuk fel a reményt, hogy egyszer majd mindnyájan szabadok lehetünk, és Magyarország erős és független ország lesz, amiért a reformkor kezdete óta küzdünk, s amiért oly sokan fáradoztak, s áldozták életüket... „Mefogyva bár, de törve nem, él nemzet e hazán!” És élni is fog, míg magyar a magyar, s világ a világ!

Laborfalvi: Így lesz, Móric! Eljön a szabadság, és boldog lesz ennek a véráztatta földnek minden szülőtte. Biztos vagyok benne, hogy így lesz! Mert rab madárként én élni nem tudok, s kalitkába zárva még dalolni sincs kedvem... Szabadság kell a szerelemhez, s a szerelemhez szabadság! Kalitka nélküli, édes, égis szárnyaló szent szabadság!

8. dal

Szabadságdal
(Finálé)

Úgy fáj, hogy rab vagyok,
Bilincsből élnek a magyarok,
A vesztes csaták véres mezején.

A győzelem elmaradt,
A szégyenünk megmaradt,
A balsors keze minket tép megint.
A balsors keze minket tép megint.

De én szabadnak születtem,
Szabad madár a nevem,
Az égre szállok, a szabadság felé.

A magasban szárnyalok,
Szeretteim szabadok,
Szabad lesz majd újra a hazánk.
Szabad lesz majd újra a hazánk.

*Dob indul, majd zene.
Minden szereplő bejön a színpadra.*

//:Száll a madár szabadon az égen,
Nem húzza lánc, nem gyötri a szégyen,
Boldog idő jó hírével hozza:
Szabad lesz újra hazánk.

Bőség és jólét: miénk lesz az éden,
Ezt várjuk mindnyájan olyan nagyon régen,
Édes a víz, aranylik a búza,
Úgy szeretlek, édes hazám.

S a népek hazája hozzád bátran kiált:
„Egy ezredévi szenvedés kér éltet vagy halált.”://

Száll a madár szabadon az égen,
Nem húzza lánc, nem gyötri a szégyen,
Boldog idő jó híret hozza:
Szabad lesz újra hazánk!

Basszus és dob nélkül, lassabban, ünnepélyesen:

Száll a madár szabadon az égen,
Nem húzza lánc, nem gyötri a szégyen,
Boldog idő jó híret hozza:
Szabad lesz újra hazánk!

Meghajlás. Tapsrend.

Függöny.

Ráadás: Talpra, magyar!